

Út a valamitől a személyiségig

Vasadi Péter:
Sokan vagyok. Esszék,
Magyar Napló, 2014.

A könyv kézbevétele már a cím láttán izgalommal töltött el – *Sokan vagyok*. Lehetne ez egy jópofa játék a nyelvvel, azonban Vasadi Péterről lévén szó ennél több várakozással ültem le fellapozni az első oldalakat. A szerző azonban mintha tréfát üzne velem, maga által jegyzett fülszövegében mindjárt leszögezi: „A kötet címét ugyanúgy nem kell megfejteni, mint egy tömör verssort.” Nos, az első leckét megkaptam. Rendben, akkor nem megfejteni akarom. Valahogy megérezni, közel kerülni hozzá, el- és feloldódni benne, megmártózni, és valami belső tapasztalatot nyerni arról, hogy milyen lehet sokan lenni. Hátha nemcsak Vasadi, de én is sokan vagyok. Sőt! Lehet, hogy mások is, vagy akár mindannyian sokan vagyunk. Így egy jókora hurokkal visszatérünk a kifejezés nyelvtanilag helyes formájához, azonban annak paradoxitása révén ez már mégis egészen mást jelent. De mit? Ahhoz, hogy ebből valamit megsejtsünk, jó párszor meg kell tennünk azokat a gondolati hurkokon átívelő utakat, amelyekre a szerző visz bennünket, és mintegy az ő hullámvasútjára felülve, időnként fejfelé lógva, minden jelentős vonatkoztatási pontot elveszítve kell megérkeznünk ismét a talajra, ahol egy ideig kábán ténferegve próbáljuk feldolgozni, mi is történt velünk. Ugyanoda érkezünk, ahonnan indultunk, azonban már semmi sem ugyanaz. Sokan vagyunk.

A személyes azonosság máig megfejtetlen kérdésére válaszolni ugyan – igen bölcsen – nem kísérel meg, ám nem torpanva meg az érthetlentől, érzéketlenül tárja elénk annak mély megtapasztalását. Lényünk örökkön változó, nyugtalanul lüktető, a maghoz vissza-visszatérő, vagy attól eltávolodó létmódját éppen annak dinamikájában éri tetten. „Vagyis taláalomra sokasodom, alakulok, változom szüntelenül, bár alig észrevehetően, kicserélődöm, mássá leszek a megtörtéteknek szuverenitása, és mintegy a személye szerint s által, mint mindenki, ami azt jelenti, mégiscsak bennem van, amit kívülinek hittem, s ha máshol van is, s lehet, hogy teljesen más már, mégis lényege mélyen ugyanaz”. Esszéiben valóságos belső párbeszédet folytat a taláalomra sokasodó személyiség-elemekkel, amik ugyannyira lehetnek ő maga is, mint bárki más. Olvasmányai szerzőivel, vagy gyak-

ran magukkal a szövegekkel is olyan intenzív együtt- és továbbgondolkodást, vitát, vagy éppen hallgatva egyetértést folytat, amibe mi magunk is elkerülhetetlenül bevonódunk. Talán azt a szókratészi állítást hivatottak megcáfolni, miszerint az írás halott beszéd. (Köztudomású, hogy a nagy filozófus ezért nem írt egyetlen sort sem. Gondolatait Platón révén ismerjük). Olyan élő erő sugárzik belőlük, annyi mozgás, küzdelem, mint Platón dialógusaiból anélkül, hogy maguk valóban azok lennének.

Más szempontból azonban Vasadi Péter nagyon is köthető Szókratész működéséhez. Jelesül a társadalom eleven lelkiismerete, ami (aki) éppen ezért nem feltétlenül tarthat (és persze nem is tart) igényt a közkedvelt írók státuszára. Vasadi nem akar tetszeni, nem hízeleg, nem simogat el semmit. Kíméletlen. Kit, mit és miért is kellene kímélnie? Kíméli magát éppen eléggé az emberiség, amitől csak tudja. Talán éppen Vasaditól is. Ha valaki ilyen mélyen belenyúl a lelkünkbe és felnyitja azokat a záratokat, amik mögé elrejtettük a saját konformizált hitünket, meggyőződéseinket, amikkel kiegyezve jó embernek tudjuk tartani magunkat, az biztosan nem esik jól. Szókratész Krisztus előtt három évszázaddal élve még nem lehetett keresztény, Vasadi két évezreddel utána már igen. Az attitűd azonban lehet ugyanaz. Egyikük sem ápolgatja, vigasztalja a kortársai és az utána jövők lelkivilágát, azonban mindkettő mutat követendő irányt, amelyről nem azt állítja, hogy kényelmessé vagy könnyűvé teszi az életet, hanem azt, hogy értelmet ad neki. Szókratész valószínűleg keresztény lett volna, ha ismeri Krisztust, Vasadi pedig valószínűleg kiinná a bürökpocharat, ha meg kellene tagadnia a hitét.

A valami, a valaki és a személyiség, mint három különböző, egymást meghaladó létmód jelenik meg, ahol a cél a személyiség, aminek az elérése korántsem olyan egyszerű, mint hinnénk. „Valamivé válni mindenki tud. Valakivé sokkal kevesebben. Személyiséggé pedig alig néhányan.” A diadal, az valami. Jézus nem diadalmaskodik. Ahol diadal van, ott hullahegyek támadnak, ezt hagyjuk meg a cézároknak és a diktátoroknak. Krisztus egyszerűen és végletelesen szeret. A valaki elfogadhatja, vagy szabad akaratából visszautasíthatja ezt. A valaki tudhatja, hogy

mi az üdvösség záloga. De igazából „...nem mi tudunk; elsősorban egy állapotunk az, ami tud” (vö.: Kleist In: Végh Attila: *A torzó tekintete*). Ez az állapot a kegyelem. A személyiség valahol a kegyelem és a szabad akarat misztikus találkozásánál jön létre.

A miszticizmus mélyen benne gyökerezik Vasadi Péter világában. Az esszéiben megjelenő szellemi partnerek közt ott találjuk Thomas Mertont, Edith Steint, Eckhart mestert és Kalkuttai Terézt. Filozófiai vizsgálódásai nem mindig követik a bevett érveléstechnikai módszereket – noha nem is nélkülözik minden esetben. A „mi a valóság?” kérdésre például a következő választ kapjuk: „Ha csak egyszer is áthattotta testi-lelki szellemi teljességünket, értelmileg és láthatatlanul stigmatizált minket. Nem adtunk neki nevet, mert totális szerelemnek érezzük. Vagyis nincs szüksége névre; örökre visszavárjuk.” Miféle magyarázatot kaptunk tehát? Voltaképpen semmilyen. A mondat ugyanis kondicionális szerkezetű: Ha egyszer is áthattotta... És ha nem? Ha nincs tapasztalatom róla? Elméletileg tehát nem szerzhető tudás a valóságról, ami maga Isten, a kifürkészhetetlen titok. A totális szerelemről azonban lehet valami elemi elképzelésünk és arról is, amit az ember örökre visszavár. Igyekezünk hát magunk mögött hagyni az eddig megértet-

teket, a bizonyosnak tartottakat és átadni magunkat az Új érkezésének, amiről ne akarjunk semmi biztosat tudni – elég, ha izgatottan várjuk.

Ez maga a csoda és egyben a realitás. Vasadi Péter mindkettőt olyan természetes perspektívába helyezi, hogy szinte összeérnek, és már nem is tudjuk, melyik melyik. A csoda egészen realitássá válik, a realitás pedig maga a csoda. Az angyalságról értekezve például megjegyzi, hogy ugyan nem bizonyított, talányos, rejtelmes, de mi is ezzel a gond? A százmilliárd galaxis sok ezer fényévnnyi sebességgel száguldása vajon nem az? De nem kell ehhez kozmikus távolságokig emelkednünk. A 2000 specifikus enzim összehangolt működését igénylő egyetlen sejt évmilliárdokig tartó létrejöttének az esélye a tudomány álláspontja szerint $1:10^{10000}$, azaz gyakorlatilag nulla. Mégis a legtermészetesebb realitás. Viszont minden, ami létezik, nem valami földöntúli transzcendentális lebegésben van, hanem itt, ahol élünk: a realitásban. Semmi sem csoda, mert ez maga a valóság. Az élet. Az egyetlen csoda. A *Sokan vagyok* behúz magával ebbe a különösen természetes világba, ahol „ég és föld örökre, elszakíthatatlanul egybekelt”, és igazán nincs is belőle kiút.

Türjei Zoltán

Ágh István: Nap Kiadó,
Szavak honvágya 2013.
Esszék

„Sok írására mondhatom, ismerem a környezetét, én is jártam ott! És azok az emberek még arcban is hasonlítanak, mintha egyetlen törzsből származnának. Egyféléképpen ejtik a magánhangzókat, szókincsük még tele ősrégi szavakkal, lelki alkatuk is rokon a pannóniai tájjal, a földdel, erdővel, szőlővel teremtett viszonyuk jegyében.” E sorokat írhattam volna akár én is Ágh Istvánról, ám szerzője maga az iszkázi születésű költő, amikor Tatay Sándorra emlékezve vetette papírra gondolatait a szellemi rokonságról. A pannon táj és annak szűkebb köre, a Bakonyaljától le egészen Vas megyéig, a Karakó és Marcal patakokig, mind közös emlékezetünk helye.

Volt, hogy édesapám kerülőt tett Jánosházára, a szülőfaluba tartva, s Iszkáz felé vette az irányt. Ma is emlékszem arra az áhítatra, amivel kimondta, hogy itt született Nagy László. Számomra Iszkáz neve a költészet Parnasszusát jelentette gyermekkoromban. Valami emelkedettséget, amit a földi miatti büszkeség még értékesebbé tett. Arról a tájról való a falu két nagy szülőte, ahol a közös emlékezethez tartozik Napóleon vesztes karakói csatája, a nagyanyák főztje, vagy egyszerűen a ligetes, lágy, dombos táj aranyló szépsége. Hogy Tatay Sándort magam is ismerhettem és bámulhattam, ez már a láthatatlan láncolat egy másik darabja lehetne.

Ágh István ismeretlenül is ismerős volt hát, s a rá-találás örömeivel olvastam esszékötetét. Egyik-másik

